

ГОТОВНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» ДО РОБОТИ З УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті розглядається складові поняття «готовності» майбутніх викладачів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, а також важливість професійної та психологічної сторін цього поняття. Описані шляхи підвищення професійної та психологічної готовності.

Ключові слова: учні з особливими освітніми потребами, інклюзивна освіта, педагог, освітнє середовище, коучинг

The article considers the components of the concept of "readiness" of future teachers to work with children with special educational needs, as well as the importance of professional and psychological aspects of this concept. Ways to increase professional and psychological readiness are described.

Keywords: students with special educational needs, inclusive education, teacher, educational environment, coaching

Сьогодні в Україні постає багато нових питань і завдань, щодо успішного розвитку інклюзивної освіти у системі загальної освіти. І якщо у нас інклюзивна освіта лише поступово починає розвиватися, то зарубіжна практика вже має за собою ґрунтовний досвід у цій галузі. Інклюзивна освіта – це можливість для кожної дитини без винятків соціалізуватися і брати участь в діяльності суспільства. Одне з завдань інклюзивної освіти це стимулювання змін у суспільстві, для адаптації його до учнів з особливими освітніми потребами.

Якщо ми просто включимо дітей з особливими освітніми потребами до загальноосвітнього середовища, це не буде інклюзивною освітою. Інклюзивна освіта охоплює усі суспільні процеси у школі, тобто вона створює моральне, матеріальне, педагогічне середовище, адаптоване до освітніх потреб кожної дитини. Процес інклюзивної освіти тісно пов'язаний зі змінами на ціннісному і моральному рівнях, і тому щоб запустити механізм інклюзії, необхідний максимум зусиль усіх учасників освітнього процесу.

І тут ми зустрічаємося з реальністю, а саме ми говоримо про особистість педагога, а саме про готовність його психологічної і професійної свідомості до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Для того щоб навчати учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі, вчитель має володіти здатністю планувати, контролювати і стимулювати взаємодію у класі, відповідно до діяльності та враховувати різні потреби та здібності учнів [3].

Це дає можливість вчителю регулювати рівень напруження, забезпечувати відповідну участь учнів с особливими освітніми потребами у освітньому процесі, створювати пари і групи. Що позитивно впливають на процес навчання. Це допомагає мотивувати учнів і дає змогу використовувати різні стилі навчання і задовольняти різні потреби.

Відвідування курсів або програми навчання вчителі можуть отримати базові знання про різноманітні види інвалідності, їх діагностику лікування і реабілітацію [1]. Знання та вміння є надзвичайно важливими для вчителів загальноосвітніх шкіл для успішного введення інклюзивної освіти у школах. У роботах зарубіжних вчених виявлено багато факторів, що сприяють виникненню недоліків у процесі викладання в інклюзивних класах.

Наприклад, відсутність розуміння інклюзивної освіти у вчителя може стати бар'єром для інклюзії. Якщо вчителі спеціальної освіти і вчителі загальноосвітніх шкіл не змогли досягти взаєморозуміння, інклюзія навряд чи буде досягнута у школі.

У дослідженні професора педагогічного факультету, університету Монаш, Умеш Шарма, виділено чотири показники для визначення готовності вчителів до роботи в інклюзивному класі: ставлення, ефективність, інтерес і побоювання. Якщо вчителі готові до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, то відповідно і інклюзія у школі буде введена значно легше. Найважливішим для вчителя, що працює в інклюзивному середовищі є розширення знань і вмінь, щоб відповідати потребам дітей, що навчаються в цьому середовищі. Звісно існує багато причин, які є основою того факту, що деякі діти з особливими освітніми потребами відчувають труднощі в участі в академічній і соціальній взаємодії у школі. Але незалежно від того, чи є джерелом проблеми вчитель або учень, ці труднощі мають серйозний вплив на освітній процес і соціальне життя.

Педагог має володіти професійною гнучкістю, вміти слідувати за учнем, враховуючи його можливості і здатність до навчання, а також слідкувати за начальним процесом. Важливо те, що вчителі не повинні існувати самі по собі, вони також потребують допомоги, особливо в інклюзивній освіті. Ми маємо розуміти, що інклюзія багато в чому змінить особистість педагогів. Так для інклюзивних шкіл важливе створення матеріально-технічної бази і педагогічних умов, але для повноцінної реалізації інклюзивної освіти необхідно, щоб педагог прагнув до особистісного зростання.

Як один з методів, що може допомогти педагогу у процесі особистісного зростання ми приводимо таку форму взаємодії як коучинг. Його основне завдання не навчити чогось, а стимулювати самонавчання, щоб у процесі діяльності людина сама мала здатність знайти і отримати необхідні знання. Сутність цього підходу полягає у розкритті сплячого потенціалу людини і приведення в дію системи мотивації кожної окремо взятої людини.

Коучинг–тренінг ставить у себе на меті розвинути у його учасника певні вміння. Він планується таким чином, що його учасники можуть поглянути на свої проблеми зі сторони, після чого зіставити певний план корегування свого шляху. Метою конкретно нашого тренінгу є формування прагнення для особистого зростання педагогів в умовах інклюзивного навчання а також формування педагогічного оптимізму

Підсумовуючи вище зазначене стає зрозумілим, що готовність педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами є важливим фактором у процесі розвитку інклюзивного навчання в цілому. Перш ніж приступити до роботи по інклюзивній програмі, вчителі повинні отримати знання про характеристики учнів з особливими потребами, спеціальну освіту і політику інклюзивної освіти, методики викладання і моделі інклюзивної освіти. А також важливою є психологічна готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, здатність приймати і вміти розрізняти поняття «співчуття» і «співпереживання».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стойчик, Т. Показники і критерії оцінювання якості професійної освіти у контексті інтегрованого навчання. *Проблеми освіти*. 2019. №93. С. 141–155. URL: <https://imzo-journal.org.ua/index.php/journal/article/view/11>
2. Про освіту : Закон України № 1557–IX від 17.06.2021 (із змінами; у редакції від 01.09.2021, підстава № 2657–VIII, № 1369–IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Di Gennaro, D. C., Pace, E. M. & Iolanda, Z. & Aiello, Z. Teacher capacity building through critical reflective practice for the promotion of inclusive education. *Problems of Education in the 21st Century*. 2014. Vol. 60, P. 54–65.
4. Sharma, U. Changing heart, head, and hands of teachers to teach in inclusive classrooms: Why and how? *Bangladesh Education Journal*. 2011. Vol. 10. №2. P. 7–18.

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Ляшко В.В.